

V gradbeni jami za Bežigradom vzniknil ustvarjalni laboratorij Krater

 misli.sta.si/2822921/v-gradbeni-jami-za-bezigradom-vzniknil-ustvarjalni-laboratorij-krater

Od blizu 2.11.2020 11:00

pripravila Maja Čehovin Korsika

Ljubljana, 2. novembra - Na območju skoraj 30-letne gradbene jame za Bežigradom je v sodelovanju društev Trajna in prostoRož ter Društva za permakulturo Slovenije poleti zaživel ustvarjalni laboratorij Krater, ki lokalcem, ustvarjalcem in drugim ponuja možnost in prostor za uresničitev projektov. Jesen je bila ciljni čas za zagon aktivnosti, a je vmes posegla epidemija.

Pozabljeni prostor sredi Bežigrada

Gradbena jama za Bežigradom se je že tako vtisnila v splošno zavest, da ograde na stoječem gradbišču v bližini Bežigrajskih dvorov večina ljudi sploh ne zaznava več. Kako so v treh društvih prišli na idejo, da bi ta prostor začasno uporabili v druge namene? Vse se je začelo s tem, da so v Trajni iskali primeren prostor za izvajanje oblikovalskega projekta Simbiocen, ki trenutno nastaja v okviru Mreže raziskovalnih centrov umetnosti in kulture - RUK.

"Projekt Simbiocen prek oblikovanja raziskuje sožitne odnose med človekom in naravo, predvsem skozi prizmo problematike invazivnih rastlin. Zapuščene ali degradirane urbane površine, kot je Bežigrajski krater, so zanimivi prostori za eksperimentiranje, saj se na njih pojavljajo povsem novi urbani ekosistemi, ki nam kažejo pogled v prihodnost naravnih procesov v odsotnosti človeka," sta za STA pojasnili Gaja Mežnarić Osole iz Trajne in Maša Cvetko iz društva prostoRož.

Na gradbeno jamo jih je sicer opozoril članek Javni raj Matevža Grande v reviji Outsider. V samoniklem urbanem gozdu želijo postaviti raziskovalno enoto, "ki prek sonaravne mikro-produkcije skupaj z rastlinami skrbi za regeneracijo degradirane površine in oblikovanje novih dobrin za potrebe lokalne skupnosti". V prostoru želijo ustvariti od izobraževalnega programa do trajnostnih izdelkov in infrastrukture iz lesa in celuloze invazivnih rastlin ter novih biokompozitnih materialov.

Zaradi znanj, potrebnih za planirane aktivnosti, so ustvarjalci iz Trajne k sodelovanju povabili še društvo prostoRož in Društvo za permakulturo Slovenije, pri projektu pa aktivno sodeluje tudi oblikovalec Rok Oblak.

"Bežigranski krater se nam je zdel kot idealen prostor, saj je poseljen s številnimi invazivnimi rastlinami, hkrati pa leži v bližini lokalne skupnosti in ni daleč stran od mestnega središča. Tovrstni prostori so izjemnega pomena gledano tako iz vidika biotske pestrosti, kot tudi kot potenciala za njeno začasno rabo za okoliško prebivalstvo. V tem predelu Bežigrada sta na primer ena od dveh najbolj zanimivih zelenih prostorov v Ljubljani (poleg tega še Plečnikov stadion), pa sta oba nedostopna," sta razmišljali sogovornici.

Mobilne delavnice in zavetišče za rdeče ribice

Prve aktivnosti so v Kraterju stekle že junija. Delovna skupina se je s prostovoljci ob sredah srečevala na delovnih akcijah. Sprva so morali namreč prostor počistiti in pokositi. Vanj so umestili tri ladijske zabojnike, ki jih nameravajo preurediti v mobilne delavnice. Te bodo služile za potrebe eksperimentiranja in oblikovanja trajnostnih izdelkov sodelujočih društev, k raziskovanju pa si želijo privabiti tudi ostale ustvarjalce in ekotuzijaste.

Stare telefonske govorilnice nameravajo predelati v kompostna stranišča, iz odrabljene umetniške instalacije pa so že zgradili prvo zavetišče za zlate ribice v Ljubljani. Sogovornici sta poudarili, da je večina elementov v Kraterju predelanih iz odrabljenih ali odpadnih kosov, kar je tudi eno od vodil in izzivov pri delu ekipe. Poleg produkcijskih enot na Kraterju načrtujejo še pester izobraževalni program, ki bo prav tako odprt za sooblikovanje.

Zagon aktivnosti prestavljen na pomlad

Po prvotnem planu bi morali aktivnosti v Kraterju začeti izvajati septembra, a se je delovni skupini že zaradi prvega vala epidemije vzpostavljanje infrastrukture zamaknilo za par mesecev, vse skupaj pa je otežil še aktualni drugi val. Tako so izvajanje aktivnosti prestavili na pomlad. Sicer pa sta sogovornici pojasnili, da je bil Krater že od začetka načrtovan kot letni prostor, "zimski čas tako izkoriščamo za delo na infrastrukturi, pripravo spletne strani in planiranje programa".

S prihodnjo pomladjo na Kraterju načrtujejo, da bodo zabojniki pripravljene za odprtje mizarske delavnice, delavnice ročne izdelave papirja ter laboratorija za eksperimentiranje z biokompoziti, ki nastanejo s pomočjo glivnih micelijev. Poleti pa načrtujejo izvajanje poletne šole Krater, namenjene vsem okoljsko in družbeno odzivnim oblikovalcem in ostalim ustvarjalcem. Obiskovalci lahko na Krater sicer vstopajo le, ko so tam prisotni projektni partnerji. Spomladi bo to ob tekočih dogodkih še ob dnevih odprtih vrat, predvidoma ob torkih popoldan.

V primeru, da bi bili javni dogodki tudi v prihodnje onemogočeni, pa bodo produkcijske enote uporabili za ustvarjanje znotraj ožje delovne skupine, širši javnosti pa bodo izobraževalne vsebine predstavljali preko spletne strani in družbenih omrežji.